

Europa is beter af door géén tarieven op te leggen

Gert Peersman

De roep om een Europese vergeldingsreactie op het handelsbeleid van Donald Trump klinkt steeds luider. Volgens die redenering zou Europa eigen tarieven moeten opleggen, bij voorkeur gericht op producten uit staten waar Trump veel aanhang geniet. Dat zou een vergissing zijn. Los van het risico op een escalerend geopolitiek conflict, is het voor Europa altijd beter om géén tarieven op te leggen.

Internationale vrijhandel biedt aanzienlijke voordelen. Handel verhoogt de efficiëntie doordat landen en regio's zich kunnen specialiseren in waar ze het best in zijn. We exporteren goederen en diensten waarop we een hoge toegevoegde waarde realiseren, en importeren wat elders goedkoper wordt geproduceerd. Die specialisatie leidt tot hogere opbrengsten, lagere kosten en uiteindelijk tot meer welvaart.

Handel stimuleert bovendien competitie en innovatie. Internationale concurrentie dwingt bedrijven en werknemers om productiever te worden. Het is dan ook geen toeval dat de grootste productiviteitsgroei van de voorbije decennia afkomstig was uit onze exportsector, terwijl binnenlandse sectoren eerder stagneerden.

Het handelsbeleid van Trump gooit zand in die motor. Door invoertarieven worden Amerikaanse bedrijven minder blootgesteld aan buitenlandse concurrentie. Buitenlandse goederen worden kunstmatig duurder, waardoor de Amerikaanse economie moet reorganiseren naar minder efficiënte binnenlandse productie van die goederen. Omdat de Amerikaanse arbeidsmarkt al erg krap is, worden arbeid en kapitaal weggetrokken uit productieve sectoren, met een daling van de totale output tot gevolg. Zelfs als buitenlandse producenten een deel van de tarieven zouden opvangen via lagere marges, blijven de VS netto verliezen. En dat is dan nog zonder de economische schade die de onzekerheid op de korte termijn aanricht. Op Trump en zijn entourage na beseft nagenoeg iedereen dat inmiddels – kijk maar naar de reactie van de financiële markten.

En Europa? Ook wij ondervinden hinder van de Amerikaanse tarieven aan de exportkant. Op de korte termijn leidt dat tot kosten en fricties. Die verliezen zijn onvermijdelijk, maar zolang het daarbij blijft, is dat op de langere termijn geen ramp. De VS vertegenwoordigen een kwart van de wereldeconomie. We kunnen onze sterktes nog altijd uitspelen door de export te heroriënteren naar andere regio's. Het tijdelijke inkomensverlies dat daarmee gepaard gaat, is reëel, maar beheersbaar. En zolang wij zelf geen tegenmaatregelen nemen, behouden we het voordeel van goedkope, efficiënt geproduceerde Amerikaanse import. Een vergeldingsbeleid zou dat voordeel tenietdoen, terwijl de nadelen blijven.

In plaats daarvan moeten we werk maken van sterkere handelsrelaties met andere regio's. Sommigen vrezen dat China bij ons producten tegen dumpingprijzen zal aanbieden, maar waarom zouden we rouwig zijn om goedkope import?

Er zijn uitzonderingen op de vrijhandelstheorie. Voor strategische sectoren zoals energie en defensie is het logisch dat Europa zelf productiecapaciteit ontwikkelt, zelfs als dat minder efficiënt is. Maar ook daar geldt: organiseer het binnen Europa volgens dezelfde principes. En dat brengt mij bij een ander actueel thema.

De Vlaamse regering wil middelen inzetten voor de uitbouw van een defensiesector in eigen regio. Dat is economisch weinig zinvol. We hebben geen comparatief voordeel. De arbeidsmarkt in Vlaanderen is bovendien bijzonder krap. De activiteiten die we vandaag ontplooiën, zijn doorgaans productiever dan defensieproductie – anders hadden we die sector nu al ontwikkeld. Als de overheid die industrie kunstmatig stimuleert, zullen werknemers worden weggetrokken uit productievere sectoren, met verlies aan toegevoegde waarde tot gevolg. Het zijn immers niet de langdurig zieken of werklozen die al die nieuwe jobs zullen invullen.

Ook op de lange termijn worden de economische baten van een Vlaamse defensiesector overschat. Omdat de Belgische overheid de enige klant zal zijn, krijgen bedrijven weinig prikkels om productiever te worden. Ze evolueren al snel naar de facto overheidsbedrijven. Onderzoek uit de VS toont bovendien aan dat de impact van defensie-uitgaven en investeringen op de economie beperkt is. De spill-overeffecten en productiviteitswinsten voor de rest van de economie zijn lager dan bij andere vormen van overheidsinvesteringen. Defensiebedrijven zijn daar zelden gevestigd in de productiefste regio's. Vaak worden defensiecontracten er toegekend met het oog op het ondersteunen van economisch zwakkere gebieden.

Ons land moet zijn steentje bijdragen door de defensie-uitgaven op te schalen, maar dat is geen reden om per se ook een Vlaamse defensiesector aan de productiezijde uit te bouwen. In andere Europese landen hoor je gelijkaardige geluiden. Vanuit Europees perspectief is het verstandiger om defensiesectoren te ontwikkelen in regio's met een ruime arbeidsreserve en een lagere productiviteit. Wallonië komt bijvoorbeeld sneller in aanmerking dan Vlaanderen. Laten we niet vervallen in dezelfde reflex als Donald Trump en vertrouwen op de principes van vrijhandel – binnen en buiten Europa – om te bepalen waar economische activiteiten zich het best ontwikkelen.